

Fördjupningsspecialisering
**DÖVAS OCH HÖRSELSKADADES TVÅSPRÅKIGHET
OCH FORSKNINGSMETODIK 20 poäng**

**Advanced Course Bilingualism for deaf and hard of hearing people and Scientific
method 20 Credits**

LÄRDOK-kod: IPK28C

1 **BESLUT OCH RIKTLINJER**

Kursen är en fördjupningsspecialisering i ämnet specialpedagogik för studerande som ska undervisa döva/hörselskadade barn och ungdomar i specialskolan. Kursen ingår i lärarprogrammet och ligger på nivån 41-60 poäng. Den är obligatorisk för studerande med denna inriktning i enlighet med beslut av Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning 2002-12-18.

Kursen omfattar tvåspråkighet, teckenspråk och svenska, forskningsmetodik och VFU.

Kursen har tagits fram och genomförs i samarbete mellan Institutionen för individ, omvärld och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm (LHS) och Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet (SU). Kursansvarig institution är Institutionen för individ, omvärld och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Kursplanen är beslutad av Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning 2004-01-19.

2 **FÖRKUNSKAPSKRAV**

Kursen vänder sig till de studerande vid LHS som har kunskaper och färdigheter i teckenspråk.

3 **SYFTE**

Kursen syftar till att ge blivande lärare för döva/hörselskadade barn och ungdomar i specialskolan de särskilda kunskaper och insikter som är nödvändiga för att de ska kunna arbeta med teckenspråk och svenska som undervisningsspråk och härigenom stödja elevernas tvåspråkiga utveckling. Vidare syftar kursen till att utveckla de studerandes insikter om forskningsmetodik med särskild inriktning mot specialpedagogiska frågeställningar.

I kursen, där VFU ingår, utvecklar studerande sin förmåga att utifrån tvåspråkighetsperspektivet planera, genomföra och utvärdera undervisning av döva/hörselskadade barn och ungdomar i förskolan, specialskolan och annan pedagogisk verksamhet där det finns olika skolformer för döva/hörselskadade.

4 **INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING**

Kursen genomförs på teckenspråk.

Kursen består av tre samverkande delar: en ämnesteoretisk, en verksamhetsförlagd och en forskningsmetodisk.

I den ämnesteoretiska delen behandlas frågor kring dövas och hörselskadades tvåspråkighet dels utifrån ett individperspektiv, där villkoren för språkinläring och språkutveckling hos döva/hörselskadade jämfört med hörande behandlas, och dels utifrån ett textinriktat perspektiv, där de båda språken teckenspråk och svenska jämförs och kontrasteras mot varandra. Här ingår även praktiskt arbete med texter, framför allt sådana texter som används i specialskolans ämnesundervisning.

I den verksamhetsförlagda delen ska frågor kring döva/hörselskadade barns och ungdomars lärande ur tvåspråkighetsperspektivet samt kring samspelet mellan teckenspråk och svenska i ämnesundervisningen behandlas. I den del som behandlar forskningsmetodik ingår frågor kring vetenskapsteori och vetenskapliga metoder bl.a. kvantitativa och kvalitativa datainsamlingsmetoder, intervju-, observations- och enkätmetodik.

De tre momenten är:

Moment 1, Dövas och hörselskadades tvåspråkighet (10 poäng),

Moment 2 Verksamhetsförlagd utbildning (5 poäng)

Moment 3, Forskningsmetodik (5 poäng).

För Moment 1 ansvarar Institutionen för nordiska språk, SU. Ansvar för Moment 2 och 3 vilar på Institutionen för individ, omvärld och lärande, LHS. Moment 1 och 2 planeras tidsmässigt som en helhet och genomförs i samverkan mellan de båda institutionerna.

Undervisningen sker i form av lektioner och seminarier inom respektive högskola och som verksamhetsförlagd utbildning. Dessutom förekommer enskilt arbete och arbete i grupp.

I Moment 1 ingår även fältstudier.

Deltagande i undervisningen är obligatorisk. Vid frånvaro bestäms ersättningsuppgift av läraren på momentet.

Inom kursens ram och i samarbete mellan SU och LHS ska de studerande få träning i att läsa vetenskapliga originaltexter, förbereda sig inför vetenskapligt skrivande, genomföra datainsamlingar och presentera dessa.

Kursen uppmärksammar mänskliga rättigheter och inkluderar ett genus- och etnicitetsperspektiv.

Moment 1: Dövas och hörselskadades tvåspråkighet, 10 poäng

Momentet syftar till att de studerande ska inhämta grundläggande kunskaper om likheter och skillnader mellan dövas, hörselskadades och hörandes andraspråksinläring. I momentet uppmärksammas även språkinläringen hos barn med Cochlea Implantat. Vidare ska de studerande utveckla sin förmåga att arbeta tvåspråkigt i klassrummet varvid särskilt samspelet mellan teckenspråk och skriven svenska i ämnesundervisningen lyfts fram. Särskild vikt läggs vid arbete med översättning mellan de båda språken. I anslutning till detta ska de studerande även tränas i att granska och värdera både egna och andras översättningar.

Undervisningen sker i form av lektioner och seminarier. Dessutom förekommer enskilt arbete och arbete i grupp. I momentet ingår även fältstudier. Deltagande i undervisningen är obligatorisk. Vid frånvaro bestäms ersättningsuppgift av läraren på momentet.

Examination sker i form av skriftliga inlämningsuppgifter och skriftlig sluttentamen. Övningar i att översätta till teckenspråk redovisas i videoinspelad form.

Momentet planeras i samråd med Institutionen för individ, omvärld och lärande (LHS) men genomförs och examineras av Institutionen för nordiska språk (SU).

Moment 2: Verksamhetsförlagd utbildning, 5 poäng

Under VFU ska de studerande få möjlighet att möta barns och ungdomars tvåspråkiga lärande och ta del av undervisningen i förskolan och specialskolan samt utforska olika aspekter kring utvecklandet av tvåspråkigheten i ämnesundervisningen.

VFU examineras i form av muntligt framförande i frivillig form (drama, begreppsöversättningar etc.) och en skriftlig beskrivning av hur arbetet har genomförts (metod, moment för moment etc.).

Beskrivningen ska innehålla en problematisering och/eller en kritisk granskning av den egna arbetsgångens olika moment.

Momentet planeras i samråd med Institutionen för nordiska språk (SU) men genomförs och examineras av Institutionen för individ, omvärld och lärande (LHS).

Moment 3: Forskningsmetodik, 5 poäng

Momentets syfte är att utveckla och fördjupa kunskaper som är nödvändiga för genomförande av en C-uppsats (examensarbete) med specialpedagogisk forskningsinriktning. Med olika forskningsperspektiv som utgångspunkt fördjupas och analyseras varierande frågor kring dövas och hörselskadades tvåspråkighet. De studerande ska kritiskt granska, jämföra och pröva olika teoretiska och praktiska perspektiv samt utveckla relevanta forskningsmetodiska kunskaper.

Undervisningen sker i form av föreläsningar och seminarier. De studerande får till uppgift att analysera olika forskningsperspektiv och vetenskapliga metodologiska frågor. Dessa presenteras och redovisas individuellt eller gruppvis i form av en forskningsplan (PM). Denna ska vara till grund för genomförande av en C-uppsats (examensarbete).

5 EXAMINATION

Examinationsförfarandet varierar i de olika momenten och beskrivs under punkt 4.

Som betyg på moment 1 och 3 och kursen används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd och Underkänd. Som betyg på moment 2 används uttrycken Godkänd och Underkänd.

För betyget Godkänd krävs minst Godkänd på alla momenten.

För betyget Väl Godkänd på hela kursen krävs Väl Godkänd som betyg på Moment 1.

Studerande som underkänts i ordinarie prov har rätt att genomgå förnyat prov. Studerande som underkänts två gånger har rätt att begära annan examinator. Studerande som har godkänts på kursen ska på begäran få kursbevis.

6 KURSLITTERATUR OCH ÖVRIGA LÄROMEDEL

Kurslitteraturens omfattning specificeras under respektive moment.

Moment 1 och 2: Dövas och hörselskadades tvåspråkighet 10 poäng och VFU 5 poäng

Ahlström, M. & Svartholm, K. 1998: *Barndomshörselskadades erfarenheter och upplevelser av tvåspråkighet*. En pilotstudie. I. Ahlgren & B. Bergman (red.) *Forskning om Teckenspråk XXI*. Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet. (42 s.)

Att lämna skolan med rak rygg - om rätten till skriftspråket och om förskolans och skolans möjligheter att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter. Slutbetänkande av Läs- och skrivkommittén 1997. SOU 1997:108. (Ca 120 s. enl. anvisn.)

Barn utvecklar sitt språk. 2003. Red.: L. Bjar & C. Liberg. Lund: Studentlitteratur. (291 s.)

Bergman, B. & A-L. Nilsson 1999: Teckenspråket. I: K. Hyltenstam (red.): *Sveriges sju inhemska språk - i ett minoritetsspråkperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 329-350.

Bergman, P. m.fl. 1992: *Två flugor i en smäll. Att lära (på) sitt andraspråk*. Almqvist & Wiksell, Stockholm. (109 s.)

Cummins, J. 2001: Andraspråksundervisning för skolframgång - en modell för utveckling av skolans språkpolicy. I: *Symposium 2000 Ett andraspråkperspektiv på lärande*. Red.: K. Nauclér. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Stockholm: Sigma Förlag. S. 86-107.

Ekvall, U. 1995: Läroboken - begriplig och intressant. I: Strömquist, S. (red.) *Läroboksspråk. Ord och stil*. Språkvårdssamfundets skrifter 26. Hallgren & Fallgren, Uppsala. S. 47-76.

Ingo, R. 1991: *Från källspråk till målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. (Ca 100 s. enl. anvisn.)

Liberg, C. 2001: Läromedelstexter i ett andraspråkperspektiv - möjligheter och begränsningar. I: *Symposium 2000 Ett andraspråkperspektiv på lärande*. Red.: K. Nauclér. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Stockholm: Sigma Förlag. S. 108-128.

Melin, L. 1995: Grafisk pyttipanna. I: Strömquist, S. (red.) *Läroboksspråk. Ord och stil*. Språkvårdssamfundets skrifter 26. Hallgren & Fallgren, Uppsala. S. 77-123.

Preisler, G., A-L. Tvingstedt & M. Ahlström 2003: *Skolsituationen för barn med Cochlea Implantat - ur föräldrars, lärares och assistenters perspektiv*. Rapporter nr 116, Stockholms universitet: Psykologiska institutionen. (95 s.)

Svartholm, K. 1990: *Språklära. Svenska för döva*. Servicematerial för specialskolan för döva/hörselskadade. Skolöverstyrelsen. S. 90:17. (80 s.)

Svartholm, K. 1997: Dövas tvåspråkighet. I: *Vårdprogram för behandling av döva barn med cochleaimplantat*. Red.: Bredberg, G. & Harris, S. Lund. S. 27-31.

Svartholm, K. 2002: *Språk och skola, tvåspråkighet hos döva och hörselskadade*. Föredrag vid NAS 2002: Nordiska Audiologiska Sällskapet, 14. Kongress, Helsingfors, Finland, 26-29.5, Kongressvolymen. S. 48-52.

Svartholm, K. Andersson, R. & Lindahl, U. 1993: *Samspråk i dövundervisning. Studier av klassrumskommunikation i två olika skolformer för döva*. Institutionen för nordiska språk,

Stockholms universitet. (46 s.)

Wennerberg, J. 2002: Dövas läsning - en forskningsöversikt. I: *Nordisk tidskrift för hörsel- och dövundervisning*, Nr 3. S. 9-13.

Wickman, P. 1995: *Översättningsprocessen: att översätta en populärvetenskaplig artikel till teckenspråk*. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. (23 s.)

Wickman, P. 1995: *En liten jämförelse mellan teckenspråk och svenska i kausativa och temporala satsbindningar*. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. (20 s.)

Totalt: 1085 s.

Moment 2: Forskningsmetodik, 5 poäng

Ahlström, M. 2000: *Hörselskadade barns kommunikation och samspel*. Psykologiska institutionen, Stockholms universitet. (193 s.) Valda delar

Andersson, L-G. m fl. *Skolan och de kulturella förändringarna*. Studentlitteratur, Lund. (100 s.) Valda delar

Alin Åkerman, B. 2001: *Varför ser dom oss inte? Intervjuer med gymnasieelever om hur de upplever sin skolsituation*. Forskning nr 4. Institutionen för individ, omvärld och lärande. LHS, Stockholm. (65 s.)

Backman, J. 1998: *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur, Lund. (208 s.) Valda delar

Befring, E. 1994: *Forskningsmetodik och statistik*. Studentlitteratur, Lund. (203 s.)

Brodin, J. & Alin Åkerman, B. 2000: *Att skriva C-uppsats. En hjälprea vid uppsatsskrivning*. Institutionen för individ, omvärld och lärande. LHS, Stockholm. (15 s.)

Carlsson, S.G., Hjelmquist, E & Lundberg, I. 2000: *Delaktig eller utanför, Psykologiska perspektiv på hälsa och handikapp*. Borea Bokförlag, Umeå. (258 s.) Valda delar

Ellström, P-E. 1992: *Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet*. Publica, Stockholm. (144 s.)

Eliasson, R. 1995: *Forskningsetik och perspektivval*. Studentlitteratur, Lund. (204 s.)

Ely, M. 1993: *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken - cirklar inom cirklar*. Studentlitteratur, Lund. (250 s.)

Forsberg, E, & Starrin, B. (red) 1997: *Frigörande kraft. Empowerment som modell i skola, omsorg och arbetsliv*. Gothia, (160 s.) Valda delar

Fredäng, P. 2003: *Teckenspråkiga döva: identitetsförändringar i det svenska dövsamhället*. Stehag: Gondolin, Uppsala universitet. (299 s.) Valda delar

Gustavsson, A. 2001: *Inifrån utanförskapet*. Studentlitteratur, Lund. (180 s.)

Handikappombudsmannen, 2001: *Stärk elevens rättigheter: en jämförande studie om rätten till stöd i skolan*. Stockholm. (76 s)

Kvale, S. 1997: *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund. (s.)

Lindblad, S. & Sahlström, F. 2001: *Interaktion i pedagogiska sammanhang*. Liber, Stockholm. (167 s.) Valda delar

Månsson, P. 1995: *Moderna samhällsteorier*. Raben Prisma, (100 s.) Valda delar

Helldin, R. 1997: *Specialpedagogisk kunskap som ett socialt problem*. HLS-förlag, Stockholm. (175 s.)

Patel, R. & Davidson, B. 1991: *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund. (150 s.). Valda delar

Skolverket, 2001: *Kunskapsmöten i skolvärlden*. Rapport 01:647. (60 s.)

Thurén T. 1995: *Vetenskapsteori för nybörjare*. Tiger, Stockholm. (128 s.)

Vetenskapsrådet, 2002: *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm (15 s.)

Dessutom tillkommer fritt vald litteratur, efter överenskommelse mellan studerande, lärare och handledare. **Sammanlagt ca 1 000 s.**

7. ÖVRIGA FÖRESKRIFTER

De studerande har stor möjlighet att påverka valet av VFU-placering.